

פרטיכל מס. כ"א/2

מישיבת ועדת החינוך

ביום ד', כ"ב בסיון תש"י (7.6.50)

נוכחו חברי הועדה:

אילנות פייגה
אסף עמי
גורי ישראל
דינבורג בן-ציון
הכרמלי אליהו
כהן דחל
לוונשטיין מאיר-דוד
נצר דבורה
פרסיץ שושנה, היו"ר
ציזלינג אהרן
סמילנסקי יזהר
רזיאל-נאור אסתר

מוזמנים:

ד"ר בן-יהודה - מנהל אגף החינוך
מר אברך - מטעם אגף התרבות

חברים:

אלמליח אברהם
לבקין אליהו
פונקס דוד צבי

הישיבה נפתחה בשעה 11.00

בוצע דינבורג:

ועדת המסגה לעניני תקציב התרבות
קיבלה 4 החלטות: א) לתבוע מהממשלה
להיות אחראית עבור הסכום של 120 אלף ל"י שהסוכנות התחייבה
לשלם, וחוזרת עתה מהבטחתה. ב) בקשר לתכנית הממשלה להוציא את
העולים מהמחנות ולפזר אותם ביישובים, יש צורך להקים בכל יישוב
חדש בית-ספר שיהיה בו גם חדר תרבות, מועדון לנוער, מקום

להדרכת סבוגרים וכו'. אנו מציעים לעשות זאת על חשבון תקציב הפיתוח. ג) ציוד יסודי לכל בית כזה כולל: שולחן, ארון-ספרים, ספריית יסוד וכו'. ד) מרכז תרבותי בכל יישוב אדש.

י. סמילנסקי:

סעיף התרבות כולל שני סעיפי מסנה

עיקריים: (1) קליטת העלייה; (2) שאר עניני

התרבות. בעוד שבסעיף השני, אם כי ברוחק, יש אפשרות לאנף התרבות לבצע משהו, הרי לדעתי, הסכום המוצע לסעיף הראשון, עם הניכוי של 120 אלף ל"י מתמיכת הסוכנות, אינו מאפשר כל עבודה שהיא וכמוה כנזכר כסף.

לפי הדרישה הכללית של קיצוצים בכל

סעיף וסעיף, קשה להגיה שיש אפשרות להוסיף משהו כדי לקיים את סעיף קליטת העלייה. על כן, אני מציע שמתוך תקציב הפיתוח, כל סעיף וסעיף המסתכן בספרים של מיליונים, יקציב סכום לא גדול ביחס לתקציבו, על מנת לקיים תרבות באותם יישובי החקלאות. על ידי כך נוכל לאסוף סכום מסויים, אף הוא מינימלי, אשר יאפשר לעשות איזו שהיא עבודה תרבותית בקרב היישובים האלה. אם תקציב זה לא יגרום לכך שתושבי היישובים החדשים ידעו היטב עברית, הרי ידעו משהו על הנעשה בארץ, יצאו מהבדידות שלהם. כדי שתעבודה התרבותית בקרב העולים תהיה אפקטיבית, דרושים שני דברים: דרושה תנועת התנדבות, אבל בעיקר דרוש סכום כסף גדול. הסכום שאני מציע מתקרב ל-1/2 מיליון בערך. סכום זה כולל גם: א) התאמת בתי הספר לכך שיוכלו להכיל בתוכם בית תרבות, סועדון נוער וכו'; ב) ציוד אלמנטרי: ספרייה, שולחן, כסא, מחברות, ספרים, מקלט רדיו. ג) אנשים אשר יעשו את העבודה הזאת. כשם שיש לכל יישוב או לכמה יישובים רופא או סורה, כן צריך שיהיה גם עובד תרבות החי במקום. איני מדבר על פעולות גדולות בין העולים, אני מדבר רק על ידיעת השפה, ידיעת הארץ, ידיעות מינימליות בציונות, לימוד מקצוע וכן-הלאה, אני רוצה גם לאמר כי אנב לימוד מקצוע, לוטר העולה גם עברית, גם ידיעת הארץ וכל יתר הדברים האלה. לדעתי, צריכה ועדת החינוך והתרבות לקבוע את הסכומים הדרושים לכך מאת שר האוצר ולאמר לו

שהאדם העוסק במפעלי הפיתוח יבוא על סיפוקו מבחינה לאומית על-ידי כך שיכסירו אותו לתפקידיו. זו הפעם הראשונה שהמדינה נוטאת על שכמה את ענין קלאסת העולים, ועל כן יש צורך לעשות את המפעל הזה בתנופה רבתי, כדי להכנס למסלול.

ר. כהן:

כפי שאסרו קודמי, אני מציעה להתרכז

בעיקר בסעיף אחד, ואת שאר הדברים להחזיק

באותה צורה כפי שהיה עד כה. אני מעריכה את חשיבות המוסיפה,

ובכל זאת הייתי מציעה להחזיק אותה בגבולות הקיימים. אני מעריכה

סאד את רצון כולם לכך שיבואו אמנים ויצירים, אבל איך נעשה זאת

בטעה שיסגם בארץ אן אלפא-ביתלים במספר כל רב. פרופיסור דינבורג

דיבר על מרכזים תרבותיים ביישובים, היה טוב לעשות זאת גם בערים

הגדולות בשביל האוכלוסיה היותר מסורסת.

יש לרכז את מרבית תרומת הלב לאשה גם

בטח זה, היות והאשה נשארת יותר בבית, נמצאת גם יותר יחד עם

הילדים והיא היוצרת את אורת הבית.

אמנם אנו מדינה, יש לנו חוקים ומסמלה,

אבל בכל זאת במידה ידועה עלינו להמטיך את המסרת של המדינה בדרך,

הרבה יותר לדרוש ולתבוע ולמסור לאירגונים חפשיים. לא רק לשתף

אותם אלא גם למסור להם; לא לדרוש מהם תמיכה, כי אם לתמוך בהם.

הארגונים החפשיים יכולים לפעול גם מחוץ לתקציב, מה שאסור על

הממשלה. במקום שהמדינה תפתח רצון לעזרה, היא מרחיקה את האנשים

הרוצים לעזור. עלינו לעשות רשימה מה אפטר ומה אי אפטר, למי

לפנות ולמי לא לפנות.

בסיכום, אני מציעה ליכרז בדבר אחד,

לפנות יותר לארגונים חפשיים.

א. הכרסלי:

נזדמן לי אתמול לבקר גם במעברה -
כסלון שבהרי יהודה - ומצאתי שם 12
סדריכים לעניני מקצוע, הצריף של בית הספר הולך ומוקם והעבודה
התרבותית איננה נפסקת. האם אנו יכולים לאמר כי אלו עזובים
לנפסם? למה נתפרץ לדלת פתוחה, בטעה שקיימת עבודה תרבותית
ברוב ישובי העולים. אותו דבר גם במחנות, יטנם במחנות בתי-קולנוע,
ותי תרבות. אם נבוא ונתבע $\frac{1}{2}$ מיליון ל"י לסעיף אחד אשר קיים,
אנו רק נכביד על התקציב. עבודה תרבותית נעשית גם בטאר היישובים
בארץ, אולם לפי דעתי הפעולה התרבותית של המדינה צריכה להיות
באופן אחר - לתת מה שהסתדרויות אינן יכולות לתת. הייתי רוצה
שנחייב את המורה לגור ביישובי העולים, ולא רק לבוא לשעות מספר.
אין לאמר כי לא נעשה דבר בשטח הקליטה התרבותית של העליה, יטנם
דברים רבים שיש לשכללם, אבל לא לזרוק כספים אשר רק יכבידו על
התקציב, בטעה שהפעולה קיימת באופן זה או אחר על ידי המדינה
והסוכנות.

י. גורדי:

אני מסער סער עכטיו לא היתה שמסה בכל
ישובי העולים, נעשתה פעולה, אולי פעולה
נדולה, בהתאם למידת היכולת, ובכחות הידים העוזרות.

אני חוטב שאנו צריכים לתבוע בתוקף להחזיר
את 120 אלף הל"י שהסוכנות התחייבה לתמוך בתקציב התרבות. כמו כן,
אנו צריכים לדרוש הקמת בתי תרבות מתקציב הפיתוח, וציוד ראשוני.
אילו הסגנו את שני הדברים האלה, אני חוטב שתקציב התרבות יכול
היה להניח את הדעת. אולם, המצב הנוכחי הוא רע מאד. אנו צריכים
לראות את הענין הזה באספקט חדש לגמרי: מהטנה המדינה אחראית
לענין הזה, והיא אינה יכולה יותר להסען על רשויות אחרות. מרגע
סדבר זה עובר לרשותה היא צריכה לראות בעינים פקוחות את הצרכים
ולספק אותם.

הסעיף אשר נפגע ביותר בתקציב זה הוא
הסעיף של הכשרה גופנית. הוגש תקציב על סך של 70 אלף ל"י ואושרו
רק 30 אלף ל"י. אני רוצה לשאול את ועדת המטנה אם בחנה את הסעיף הזה.

בהזדמנות זו אני רוצה לציין לברכה את הפעולה שנעשתה על ידי משרד החינוך והתרבות בהקמת הכלים הראשוניים לעשיית הפעולה התרבותית ביישובי העולים.

פ. אילנית: ועדת המסנה רצתה ללכת בשתי דרכים:

להעזר בתקציב הפיתוח, ולעטות מבנה חדש של התקציב. חשבנו להציע הקטנת סעיפים אחרים והגדלת הסעיף של קליטת העליה, אולם חסנו שאם נקטין את הסעיפים האחרים, יסיק סכך האוצר את המסקנות הרצויות לו, יקצץ את הסעיפים האחרים טבלי להגדיל את סעיף קליטת העליה. מסרתנו צריכה להיות, לא לפגוע במה שכבר אושר על ידי האוצר. ל :

לאחר שבחנתי את התקציב, נוכחתי לדעת כי מהמכוס המוצע לתקציב קליטת העליה, לא נוכל לספק את הצרכים התרבותיים של העליה. הגעתי למסקנה ש-200 אלף מנוגרים הם האנשים הזקוקים לקליטה רוחנית, כמובן שביניהם יש דרגות שונות של אנשים, כי עד שאדם מתחיל להיות קולט רוחני, עוברות שנים רבות. אם תתקבל הצעתו של מר סמילנסקי, להקציב $\frac{1}{2}$ מיליון ל"י לקליטה רוחנית של העליה מתקציב הפיתוח, יש לדאוג לכך טבכל ישוב של עולים יהיה לפחות צריף, ציוד אלמנטרי, מקלט רדיו, עתון מנוקד וכיוצא בזה.

יש לציין כי מבנה העליה יהיה השנה שונה מאשר בטנים הקודמות. קודם היו מביאים את העולים למחנות, והעבודה התרבותית היתה נעשית במרכזים מסויימים. השנה רוצים להביא את העולים יטר ליישובים, כך שהפעולה התרבותית צריכה להיות שונה לגמרי. מכאן, הביעה ועדת המסנה לידי מסקנה לדרוש מהמסלה להיות אחראית על כך שעם כל הקמת יישוב יוקם בית תרבות ובר מרכז תרבותי. מלבד הטורה, צריך להיות בכל יישוב אדם אשר ידאג להווי התרבותי.

אנו צריכים לבוא לוועדת הכספים ולהגיד כי התקציב שאושר אינו עונה לצרכי העליה ומוכרחים למצוא סכום נוסף. מר סמילנסקי מציע $\frac{1}{2}$ מיליון ל"י לתקציב הפיתוח, יש לבחון זאת.

8. רזיאל-גאור:

אני מקווה שפעם עוד תינתן לנו ההזדמנות לעמוד מקרוב על טיב העבודה התרבותית ורמתה. לדעתי, כל הפעולות אשר נעשות על ידי אגף התרבות בסלות לעומת הפעולה של הקליטה התרבותית של העליה. אם עוד טורידים את 120 אלף הל"י שהסוכנות התחייבה לתמוך וחוזרת עתה מהבטחתה, לא יתואר שהסכום אשר הוקצבה למטרה זו, יספיק למשהו רציני. מוכרחים להעביר את התקציב של שליטת העליה לתקציב הפיתוח. ייתכן שבגורל דרישה זו יהיה כגורל ההבטחה להקים בניינים לבתי ספר, אבל לזה יש צורך בעבודה גדולה ומאומצת לכל חברי הועדה, טיביאו דרישה זו גם בפני חבריהם לטיעה, ואולי גם על ידי מסלחת אשר תתייצב בפני ועדת הכספים.

מר הכרמלי דיבר אודות דברים יפים

אשר ראה אתמול בייטובטשל עולים. אני שמעתי מאנשים אשר ביקרו בייטובים אלה יחד עם מר הכרמלי וסיפרו את ההפך הגמור מזה, כי בכל תלוי בעינים בהן מביטים.

שמענו ממר אברך על תמיכה להקמת חדרי

תרבות בייטובי העולים במחנות. שמענו על תמיכה להקמת אכסניות נוער ועל עוד דברים אשר הם יפים לגופם, אבל אינם יפים לתנאים שאנו נתונים בהם. דוקא סתוך רצון להצמצם ולא לבזבז הגענו למסקנה שככל יישוב יש צורך להקים בית ספר אשר יהיה בו גם מקום לעבודה תרבותית, והדרכה למבוגרים ומועדון נוער. לא עמדנו על בנייני פאר דוקא, אבל מה שנוגע לבניינים, אני באופן פרטי מתנבדת תכלית ניבוד להקמת בנייני פאר לא מפני שאיני מעריכה דברים יפים; אני חושבת שטעננו הנוכחי אינו טרטה לנו להוציא סכומים גדולים ועצומים. כאלה. איני רואה דרך אחרת אלא להטיל את כל העומס של הבניה והציוד על תקציב הפיתוח. אני טועה לועדה לתמוך בהצעות ועדת המטגה ולהסתדל בפני מליאת הכנסת לקבל אותן.

ע. אסר: הדבר המנדיל בין הקציב הפיתוח לתקציב

הרגיל הוא, שתקציב הפיתוח מיועד להטקעות אשר צריכות ליצור ערכים כלכליים אשר יחזרו פעם. על יסוד זה מוציאה המדינה מטרי מקרקעין מתוך הנחה שזה מיטון אשר יחזור פעם. לכן, אי אפשר להציע למטן שתקציב הפיתוח אינו פעולה אשר אין לה אופי כזה: אם פעולה זו היא כל כך הכרחית, יש למטן אותה מהתקציב הרגיל.

בתקציב הפיתוח יש 18 מיליון ל"י

לשיכון עולים. מזה ברור שחלק ניכר יהיה שיכון עולים בישובים קיימים: בערים, בטובות, במטקים קיימים, ומחצית בהתישבות החדשה המיוחדת לעולים. אם כן, צריך לדרוש שאותו מקור אשר מטמן את יחידות הדיוור, ימטן בכל ישוב גם בנין ציבורי אשר ישמש לני"ס ולריכוז הפעולה התרבותית בקרב המבוגרים.

אשר לדריכי תרבות, הענינה להיא שנים

במקומות שישנם דריכים ומורים לשעורי ערב, הענין נמוג תעבור זמן קצר האנשים הנוגרים אשר הופיעו בתחילה לשעורי ערב אלה, אינם מופיעים יותר, לכן, יש לתבוע אדם מיוחד לפעולה תרבותית רק באותם המקומות שיש בהם נוער. אנו צריכים להניח שהדור הקשיט את השפה כבר לא ילמד, על כל פנים, לא מהסורה.

ס.ד. לוונשטיין: צר לי שעלי להביע בפניכם מחאה חריפה

בתקציב

ביותר על אקופוח האיוט/כלפי

המדור לתרבות תורנית. אני קובע שסמטכום הכולל נעד כל פעולות התרבות שהוא 650 אלף ל"י - מבלי לקחת בחשבון את 120 אלף הל"י שעל הסוכנות לשלם נעד המדור הזה - הקציבו בסך הכל 20 אלף ל"י עבור המדור לתרבות תורנית, כלומר, פחות מ-3%. מ-128 פקידים שהקציבו לאגף התרבות, הקציבו למדור זה רק 6 פקידים, כלומר, 4% בערך. נדמה לי שהצעה זו לכשלעצמה מחוסרת תרבות תורנית. אני קובע כבר עכשיו כי גטום פנים אין הועדה יכולה לקבל על

ע.ע.

ועדת החינוך והתרבות
7.6.50

עצמה את האחריות להביא לאיטור הכנסת הצעת תקציב כזו.
אני אומר זאת בשם כל חברי סיעתי, כי אנו רואים בזה פגיעה
קשה וחמורה ביותר נגד אחוז גדול של הישוב, אחוז ההולך
וגדל ע"י העליה החדשה, השואפים לשטוע וללסוד תרבות תורנית.

היו"ר ט. פרסיץ: היאתי חפצה לסכם את הדברים בישיבה
הבאה, ולא כעת. אין כל ספק כי כולם
סאוחדים ברצון לדאוג לבעיה זו, אם כי לכל אחד יש גישה אחרת.
לענין זה. אני טאיעה לסכם את כל הצעות הועדה בישיבה הקרובה.
